

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/31

Karar Sayısı : 2003/87

Karar Günü : 8.10.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 24.02.2004/25383

İPTAL DAVASINI AÇAN: TBMM Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi Grubu adına Grup Başkanvekili Oğuz OYAN

İPTAL DAVASININ KONUSU: 3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

1) 1. maddesiyle 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 14. maddesinin (a) fıkrasında yapılan değişikliğin,

2) 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Kanunun 40. maddesinin birinci fıkrası ile (a) ve (d) bentlerinin,

3) 6. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'un Geçici 139. maddesine eklenen fıkraların,

4) 7. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'a eklenen Geçici 213. maddenin,

5) 8. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'a eklenen Geçici 214. maddenin,

6) 9. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 5., 7., 10., 13., 48., 49., 60., 128. ve 140. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un iptali istenilen kuralları şunlardır:

1- "MADDE 1.- 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 14 üncü maddesinin (a) fıkrasında yer alan "% 15" oranı "% 16" olarak değiştirilmiştir."

2- "MADDE 2.- 5434 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası ile aynı maddenin (a), (b) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İştirakçilerin görevleri ile ilgilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddi 61 yaşını doldurdukları tarihtir. 61 yaşını dolduranların açıktan veya naklen tayinleri yapılamaz. Ancak, personel kanunlarındaki yaş hadlerine ilişkin hükümler ile 43 üncü madde hükmü saklıdır.

a) 6400 ve daha yukarı ek göstergeli görevlere müsterek kararname veya Bakanlar Kurulu kararı ile atanmış olup, bu görevleri fiilen yürütmekte olanlardan görevin önem, sorumluluk ve niteliği itibarıyla hizmetine ihtiyaç duyulup görevinde kalmalarında fayda görülenlerin yaş hadleri, Bakanlar Kurulu kararı ile 65 yaşını doldurdukları tarihi geçmemek üzere uzatılabilir.

b) ...

d) (a) bendinde belirtilen görevlere 61 yaşını, (b) bendinde belirtilen görevlere 67 yaşını ve (ç) bendinde belirtilen görevlere de hıazalarında gösterilen yaş hadlerini doldurmuş bulunanlar açıktan veya naklen tayin edilemezler."

3- "MADDE 6.- 5434 sayılı Kanunun Geçici 139 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Bu madde uyarınca yapılacak sağlık yardımları için her ay:

1- Emekli veya malûllük aylığı alanlardan;

a) Kendileri için 120,

b) Eşleri için 90,

c) Çocuklarının her biri için 60,

d) Ana ve babalarının her biri için 90,

2- Dul aylığı alanlardan 90,

3- Yetim aylığı alanlardan 60,

Gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda sağlık katkı payı alınır. Ancak, bu katkı payı hiç bir şekilde emekli, malûllük, dul ve yetim aylıklarının yüzde birini geçemez.

Bu Kanunun 64 üncü maddesi ile 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlardan ve Vatani Hizmet Tertibinden aylık alanlardan sağlık katkı payı alınmaz."

4- "MADDE 7.- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 213.- 40 ıncı maddenin (a) bendi kapsamında bulunan iştirakçilerden;

a) Kanunun yayımı tarihinden önce 61 yaşını dolduranlar Kanunun yayımı tarihinden itibaren,

b) Kanunun yayımını izleyen iki ay içerisinde 61 yaşını dolduranlar 61 yaşını doldurdıkları tarihten itibaren,

İki ay süreyle görevlerinde kalırlar."

5- "MADDE 8.- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 214.- Bu Kanunun getirdiği 61 yaş haddi nedeniyle bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte emekliye sevk edilenler hakkında Ek 68 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen iki yıllık süre aranmaz. Bunlardan 30 yıllık fiili hizmet süresini doldurmamış olanlara, bir kereye mahsus olmak üzere, bir aylık tutarında ek emekli ikramiyesi verilir."

6- "MADDE 9.- Bu Kanunun 1 inci maddesi 15.4.2003 tarihinde, 6 ncı maddesi 1.4.2003 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralların Anayasa'nın 2., 5., 7., 10., 13., 48., 49., 60., 128. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımlarıyla 8.5.2003 günü yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Mustafa BUMİN'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, karar verilmiştir.

IV- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un:

A) 1- 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin;

a- Birinci fıkrasının 65 yaşını doldurmamayanlar yönünden, Haşım KILIÇ ile Yalçın ACARGÜN'ün "Fıkranın tamamının yürürlüğünün durdurulması halinde kamu düzenini ihlal edecek boyutta hukuksal boşluk doğacağından, 5434 sayılı Yasa'nın sadece 39. ve Geçici 206. maddeleri kapsamında bulunanlar yönünden yürürlüğün durdurulması gerektiği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- (a) bendinin, OYBİRLİĞİYLE,

c- (d) bendinin, "(a) bendinde belirtilen görevlere 61 yaşını, ..." bölümünün, OYBİRLİĞİYLE,

2- 6. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesine eklenen ilk fıkranın, OYBİRLİĞİYLE,

3- 7. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 213. maddenin, OYBİRLİĞİYLE,

4- 8. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 214. maddenin, OYBİRLİĞİYLE,

Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunması ve uygulanmalarından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi için ESAS HAKKINDA KARAR VERİLİNCEYE KADAR YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA,

B)1- 1. maddesiyle 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 14. maddesinin (a) fıkrasındaki "%15" oranını "%16"ya çıkaran değişikliğin, OYBİRLİĞİYLE,

2- 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin (d) bendinin kalan bölümünün, OYBİRLİĞİYLE,

3- 6. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesine eklenen ikinci fıkranın, OYBİRLİĞİYLE,

4- 9. maddesinin, OYBİRLİĞİYLE,

YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

8.5.2003 gününde karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dosyası ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 4839 sayılı Kanunun 1. Maddesiyle 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 14. Maddesinin (a) Fıkrasındaki "% 15" Oranının "% 16"ya Yükseltilmesine İlişkin Değişikliğin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, sosyal güvenlik sistemine katılmış ve bundan doğan borç ve yükümlülükleri istikrar kazanmış olan iştirakçilerin emeklilik kesenek oranlarının artırılmasının hukuki güvenlik ve istikrarı zedelediği, kuralla, 5434 sayılı Kanun'un 14. maddesinin (a) fıkrasındaki %15 oranının %16 olarak değiştirilmesine karşılık aynı maddenin (a) fıkrasına gönderme yapan (b) ve (d) fıkralarında yer alan oranlarda bir değişiklik yapılmayarak maddenin fıkraları arasında uyumsuzluk yaratıldığı, bu durumun Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 14. maddesinin 7.5.1986 günlü, 3238 sayılı Kanunun 3. maddesiyle değiştirilen (a) fıkrasında, iştirakçilerin emeklilik keseneğine esas aylık tutarları üzerinden her ay kesilecek %15 emeklilik kesenekleri de kurumun gelirleri arasında sayılmış, dava konusu kuralla fıkra da yer alan %15 oranı %16'ya yükseltilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, toplum yaşamında adalet ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeni kuran ve bu düzeni

sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında Anayasa'ya ve hukuk kurallarına uyan, işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Kamu personelinin emeklilik rejimi 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile oluşturulmuştur. Kanunun Emekli Sandığı'nın gelirlerine ilişkin 14. maddesine göre, Kurumun en önemli gelir kaynağı (a) fıkrasında öngörülen iştirakçi kesenekleri ile (d) fıkrasındaki kurum karşılıklarıdır. Kanunun yürürlüğe girdiği 1949 yılında % 5 olarak öngörülen iştirakçi kesenek oranı, 24.12.1980 günlü, 2363 sayılı Kanun'la %10, 7.5.1986 günlü, 3284 sayılı Kanun'la %15, dava konusu 4839 sayılı Kanun'la da %16 olarak saptanmıştır. Ülkenin ekonomik koşullarına ve Kurumun mali yapısında ortaya çıkan sorunlara bağlı olarak iştirakçi kesenek oranlarının zaman zaman yükseltildiği görülmektedir. Bu artışlar iştirakçiler yönünden ek mali külfet getirmekte ise de kuraldaki % 1 oranındaki artış, Anayasa'nın sosyal devlet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak ölçüde adil ve makul olmayan bir yükümlülük değildir.

Dava dilekçesinde ileri sürülen kurallar arasında ortaya çıkan uyumsuzluklar uygulama sorunu olup, bunların çözüm yeri ise görevli yargı mercileridir. Kaldı ki, daha sonra çıkarılan 25.6.2003 günlü, 4905 sayılı Kanunun 2. maddesiyle, 5434 sayılı Kanunun 14. maddesinin (b) ve (d) bentlerinde yer alan %15 oranları % 16 olarak değiştirilmek suretiyle ileri sürülen uyumsuzluk da ortadan kaldırılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

B- 2. Madde ile Değiştirilen 5434 Sayılı Kanunun 40. Maddesinin Birinci Fıkrası ile (a) ve (d) Bentlerinin İncelenmesi

4839 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Kanun'un birinci fıkrası ile (d) bendi 8.7.2003 günlü, 4919 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilmiş, (a) bendi de aynı Kanun'un 3. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu nedenle belirtilen kurallara ilişkin konusu kalmayan iptal istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar verilmesi gerekir.

C- 6. Madde ile 5434 Sayılı Kanunun Geçici 139. Maddesine Eklenen Fıkraların İncelenmesi

1) Birinci Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, sosyal güvenlik sistemine katılarak ödediği primlerle emeklilik hakkını kazanmış kişilerin emekli aylıklarından, fiilen gerçekleşmiş iyileştirme giderlerine değil, olası risklere dayalı olarak yeniden ve sürekli artan biçimde prim benzeri ödemelere bağlı tutulmasının, Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun Geçici 139. maddesinde, kanunla düzenlenecek genel sağlık sigortası yürürlüğe girinceye kadar, sandık kapsamında olanlara yapılacak sağlık yardımlarına ilişkin esas ve usuller düzenlenmektedir.

4839 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle söz konusu Geçici 139. maddeye eklenen ilk fıkrada emekli veya malullük aylığı alanların kendileri için 120, eşleri için 90, çocuklarının her biri için

60, ana babalarının her biri için 90, dul aylığı alanlar için 90 ve yetim aylığı alanlar için 60 rakamları tespit edilerek, bu rakamların memur aylık katsayısına çarpımı sonucu bulunacak miktar kadar sağlık katkı payı adı altında bir kesinti yapılması ve bu katkı payının hiçbir şekilde emekli, malullük, dul ve yetim aylıklarının yüzde birini geçmemesi öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesi ile öngörülen hukuk devleti ilkesi ile devletin tüm faaliyetlerinde hukukun egemen olması amaçlanmaktadır. Kuşkusuz bu amacın gerçekleşmesi için, konulacak kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerinin gözönünde tutulması gerekir. Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hukuk güvenliğinin sağlanması hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Anayasa'nın 5. maddesinde de, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu öngören Anayasa'nın 60. maddesinin gerekçesinde de, sosyal güvenlik hakkının, çalışanların yarını ve güvencesi olduğu belirtilmiştir.

Sosyal devlet, sosyal adaletin, refahın ve güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Sosyal güvenlik kuruluşları, çalışanların geleceğine ilişkin güvenliğini sağlamak durumundadır. Sosyal güvenlik sisteminin sağlıklı olarak çalışması için de aktüeryal dengelerin korunması zorunludur. Bu bağlamda sosyal güvenlik, ilgililerin katkısının sağlandığı primli ve karşılıksız yardıma dayanan primsiz rejim olarak ifade edilen sosyal yardım ve hizmetlerden oluşmaktadır.

Herkesin sosyal güvenliğini sağlamakla görevli olan Devlet, bu işlevini Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur gibi ilke olarak primli rejime dayanan kuruluşları aracılığıyla yerine getirmektedir.

Sosyal güvenlik kurumlarında iştirakçi olan kişiler aktif çalışma yaşamları boyunca miktarı ve süresi yasa tarafından belli edilmiş primleri ödemekte ve belli yaşa geldikten sonra da emekli statüsüne geçerek bu statünün sağladığı, başta yaşlılık aylığı olmak üzere çeşitli sosyal haklardan yararlanmaktadırlar. Primli rejime dayalı sosyal güvenlik sisteminin esası, önceden alınan payın (primin) yeniden dağıtımına dayanmaktadır.

Bu sistem içinde belli aktüeryal hesaplara dayalı olarak belirlenmiş olan emeklilik keseneklerini aktif çalışma hayatı boyunca ödemiş olan ve bu ödemelere bağlı olarak belli süre sonunda yaşlılık aylığı almayı hakeden iştirakçilerin, bir de emekli olduktan sonra sağlık yardımları için prim benzeri sürekli bir ödemeyle (kesintiyle) yükümlü tutulmaları, sosyal güvenlik hakkını zedeleyici nitelik taşıdığı gibi hukuk devletinin gerektirdiği hukuki güvenlik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesine aykırılık oluşturmakta, aynı zamanda Devletin, kişilerin huzur ve mutluluğunu sağlama amaç ve göreviyle de bağdaşmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle kural, Anayasanın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

2) İkinci Fıkranın İncelenmesi

Maddenin ikinci fıkrasında, sağlık katkı payı kesilmesinden istisna tutulacaklara ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, 5434 sayılı Kanun'un 64. maddesi ile 3.11.1980 günlü,

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar ve Vatani Hizmet Tertibinden aylık alanlardan sağlık katkı payı alınmayacaktır.

Yasakoyucunun, harp malülü olma, iç güvenlik hizmetlerinde ölüm veya yaralanmaya maruz kalma gibi nedenlerle vatan hizmetinin karşılığı olarak aylık bağlanmış olan bir kısım emekli gruplarını sosyal bakımdan daha çok korumaya yönelik olarak sağlık katkı payı kesintisinden istisna tutması, Anayasa'nın 60 ve 61. maddelerinin gereğidir. İptal isteminin reddi gerekir.

D- 7. Madde ile 5434 sayılı Kanuna Eklenen Geçici 213. Maddenin İncelenmesi

Kural, 8.7.2003 günlü, 4919 sayılı Kanunun 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, konusu kalmayan iptal istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar verilmesi gerekir.

E- 8. Madde ile 5434 sayılı Kanuna Eklenen Geçici 214. Maddenin İncelenmesi

1) Birinci Tümcenin İncelenmesi

Başvuruda, dava konusu kuralla 4839 sayılı Kanun'a göre emekli olanlarla olmayanlar arasında farklılık yaratılarak Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık oluşturulduğu ileri sürülmüştür.

Birinci tümcede, 4839 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bu kanunla öngörülen 61 yaş haddinden emekliye sevk edilenler hakkında, makam ve temsil tazminatı gibi kimi ödemeler için 5434 sayılı Kanun'un ek 68. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen iki yıllık sürenin aranmayacağı hükme bağlanmıştır. Maddeye ilişkin gerekçede de, hak ettiği tazminatı almasına kısa bir süre kalmış olanların mağduriyetlerinin önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

Ek 68. maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde, bu tazminatların ölenlerin dul ve yetimlerine ödenmesinde iki yıl görev şartının aranmayacağı öngörülerek ölüm nedeniyle kendi isteği ve kusuru dışında iki yıllık süreyi tamamlayamayanların hakları korunmuştur. Yasa koyucunun dava konusu kuralı da, yaş haddinin 61'e düşürülmesinden kaynaklanan zorunlu erken emekliliğe bağlı olarak söz konusu iki yıllık süreyi tamamlama olanakları kalmayan iştirakçilerin mağduriyetlerini önlemek amacıyla düzenlediği anlaşılmaktadır. Bu kurala göre emekli olanların, kendi iradeleri ile iki yıllık süreyi doldurma olanakları bulunmadığından önceki düzenlemelere göre emekli olanlarla aynı hukuksal konumda oldukları söylenemez. Bu nedenle eşitlik ilkesine aykırılık yoktur.

Dava konusu kuralda, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık bulunmadığından iptal isteminin reddi gerekir.

2) İkinci (son) Tümcenin İncelenmesi

Kural, 8.7.2003 günlü, 4919 sayılı Kanunun 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, konusu kalmayan iptal istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar verilmesi gerekir.

F- 9. Maddenin İncelenmesi

1) Maddenin, "...1 inci maddesi 15.4.2003 tarihinde, 6 ncı maddesi 1.4.2003 tarihinde..." bölümünün incelenmesi

Dava dilekçesinde, hukuk devletinin gereklerinden olan hukuki belirlilik ve hukuki güvenlik ilkelerine göre kanunların en erken yayımlandıkları tarihte yürürlüğe girmelerinin gerektiği, kanunun 1. ve 6. maddeleri yönünden yayım tarihinden önceki bir tarihin yürürlük tarihi olarak belirlenmesinin hukuk devletine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın yürürlüğünün düzenlendiği 9. maddesinde, Kanunun 1. maddesinin 15.4.2003 tarihinde, 6. maddesinin ise 1.4.2003 tarihinde yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır.

Hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasa'ya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Yasalar kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi ayrıkçı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Geçmiş, yeni çıkarılan bir yasanın etki alanı dışında kalır. Sonradan yürürlüğe giren yasaların geçmiş ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindendir.

4839 sayılı Kanun 17.4.2003 günlü, 25082 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanunun 9. maddesiyle iştirakçilerin emeklilik kesenek miktarının yükseltilmesine ilişkin 1. maddesinin 15.4.2003 tarihinde, Emekli Sandığından emekli, malullük, dul ve yetim aylığı almakta olanlardan sağlık katkı payı alınmasını öngören 6. maddesinin ise 1.4.2003 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmüştür.

İlgililer bakımından mali bir külfet öngören söz konusu kuralların geçmişe etkili olacak şekilde yürürlüğe konulması hukuk güvenliğini zedelediğinden, Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesine aykırıdır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ ve Ahmet AKYALÇIN bu görüşe katılmamışlardır.

2) Maddenin Kalan Bölümünün İncelenmesi

Kanunun diğer hükümlerinin yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğini öngören 9. maddenin kalan bölümünde Anayasaya aykırılık görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

2949 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, "Ancak, başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya İçtüzüğün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhinde yapılmış olup da, bu belirli madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya İçtüzüğün bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, Anayasa

Mahkemesi, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya İ t z   n bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir." denilmektedir.

4839 sayılı Kanunun 6. maddesiyle 5434 sayılı Kanunun Geçici 139. maddesine eklenen fıkralardan birincisinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan ikincisinin de iptaline karar verilmesi gerekir.

VII- Y R RL   N DURDURULMASI İSTEMİ

3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

A- 6. maddesiyle 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Geçici 139. maddesine eklenen ilk fıkra, 8.10.2003 günlü, E. 2003/31, K. 2003/87 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu fıkra hakkında daha önce verilen 8.5.2003 günlü, E. 2003/31, K. 2003/3 sayılı y r rl   n durdurulması kararının, İPTALE İLİŞKİN GEREKÇELİ KARARIN RESMİ GAZETE'DE YAYIMLANACA ı GÜNE KADAR DEVAMINA,

B- 1) 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrası ile (d) bendi, 8.7.2003 günlü, 4919 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle de iştirildi inden,

2) a- 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin (a) bendi,

b- 7. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 213. madde,

c- 8. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 214. maddenin son tümcesi, 4919 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle y r rl  kten kaldırıldı ından, BU KURALLARA İLİŞKİN Y R RL   N DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

C- 8. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 214. maddesinin ilk tümcesine yönelik iptal istemi, 8.10.2003 günlü, E: 2003/31, K: 2003/87 sayılı kararla reddedi inden, bu kurala ilişkin y r rl   n durdurulması isteminin REDDİNE,

8.10.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VIII- SONUÇ

3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un:

A- 1. maddesiyle 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 14. maddesinin (a) fıkrasındaki "%15" oranını "%16"ya çıkaran de işikli in, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**, OYBİRLİĞİYLE,

B- 2. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin;

1- Birinci fıkrası ile (d) bendi, 8.7.2003 günlü, 4919 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değiştirildiğinden **KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,**

2- (a) bendi, 4919 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından **KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,**

OYBİRLİĞİYLE,

C- 6. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesine eklenen,

1- İlk fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve **İPTALİNE,**

2- İkinci fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE,**

OYBİRLİĞİYLE,

D- 7. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 213. madde, 4919 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, **KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,**

E- 8. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 214. maddenin,

1- Birinci tümcesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE,**

2- İkinci tümcesi, 4919 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, **KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,**

OYBİRLİĞİYLE,

F- 9. maddesinin;

1- "... 1 inci maddesi 15.4.2003 tarihinde, 6 ncı maddesi 1.4.2003 tarihinde, ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve **İPTALİNE,** Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ ile Ahmet AKYALÇIN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,**

G- 6. maddesiyle 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesine eklenen ilk fıkranın iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan ikinci fıkranın da 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince **İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,**

8.10.2003 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU	Aysel PEKİNER
Üye	Üye	Üye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN
Üye		Üye
Mehmet ERTEN		Fazıl SAĞLAM

AZLIK OYU

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun'un 27. maddesinin üçüncü fıkrasında; Anayasa'ya aykırılık savıyla iptal davası açanların, Anayasa'ya aykırılıklarını ileri sürdükleri hükümlerin Anayasa'nın hangi maddesi veya maddelerine aykırı olduğunu ve savlarını dayandırdıkları gerekçelerin nelerden ibaret olduğunu açıklamak zorunda olduklarını, dördüncü fıkrasında da; dava dilekçesinin üçüncü fıkrada gösterilen hususları ihtiva edip etmediğinin kayıt tarihinden itibaren on gün içinde inceleneceği, varsa noksanlıkların kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanmasının ilgililere tebliğ olunacağı kuralına yer verilmiştir.

Dava dilekçesinin incelenmesinden, iptali istenilen kurallardan olan 5434 sayılı Kanunun;

- 40. maddesinin 4839 sayılı Kanunla değişik birinci fıkrasının son iki cümlesi ile (d) bendi,

- Geçici 139. maddesine eklenen fıkralardan ikincisi,

- Ek 214. maddesinin birinci cümlesi,

- 4839 sayılı Kanun'un 9. maddesinin sonunda yer alan ve diğer sözcüğü ile başlayan son cümlesi,

için gerekçe gösterilmediği anlaşıldığından, yukarıda sözü edilen kanun hükmü uyarınca, bu noksanlıkların giderilmesi amacıyla 15 günden az olmamak için süre verilmesi gerekeceği görüşüyle işin esasının incelenmesine ilişkin çokluk görüşüne katılmıyorum.

Başkan

Mustafa BUMİN

KARŞIOY YAZISI

4839 sayılı Kanun 17.4.2003 günlü, Resmî Gazete'de yayımlanmış olmasına karşın, Kanun'un 9. maddesiyle iştirakçilerin emeklilik kesenek miktarının yükseltilmesini düzenleyen 1. maddesi 15.4.2003 tarihinde, Emekli Sandığı'ndan emekli, malullük, dul ve yetim aylığı almakta olanlardan sağlık katkı payı alınmasını öngören 6. maddesinin ise 1.4.2003 tarihinde yürürlüğe gireceği öngörülmüştür.

Çoğunluk görüşünde, geçmişe etkili olacak şekilde yürürlüğe konulan kuralın hukuk güvenliğini zedelediği gerekçesiyle iptal edildiği belirtilmiştir.

Yasa'nın yayım tarihi 17.4.2003 tarihi olduğuna göre, 1. maddesinin 15.4.2003 günü yürürlüğe gireceğinin öngörülmesiyle 2 gün önceye, 6. maddesinin ise 1.4.2003 günü yürürlüğe gireceğinin belirtilmesiyle de Yasa 16 gün önceye etkili olmaktadır. Yasa'nın, 1. maddesi için 2, 6. maddesi için de 16 gün geriye yürütülmesi aylıkların ödenme zamanlarının farklı olmasından kaynaklanan teknik bir zorunluluğa dayalıdır. Zira iştirakçilerin emekli keseneği, aylıkların ödenme zamanı olan her ayın 15. günü itibarıyla yapıldığından kesintiler için yürürlük tarihi olarak 15.4.2003 günü, sağlık katkı payı için ise emekli aylıklarının ödenme zamanı olan 1.4.2003 günü (aybaşı) yürürlük tarihi olarak esas alınmıştır.

Bu düzenleme Yasa'nın gerçek anlamda geriye yürütmesinden daha çok hesaplamalarda kolaylık ve karışıklığı önlemek ve diğer yasalarla uyum sağlamak amacıyla kamu yararına dönük bir uygulamayı öngördüğünden Anayasa'ya aykırılıktan bahsedilemez.

Bu nedenle çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkan
Mustafa BUMİN

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

KARŞIOY YAZISI

3.4.2003 günlü, 4839 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 9. maddesinde "Bu Kanunun 1. maddesi 15.4.2003 tarihinde, 6. maddesi 1.4.2003 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer" denilmiştir.

Bu düzenlemeye göre yasanın, halen görevde bulunanların emeklilik kesenek miktarının yükseltilmesine ilişkin 1. maddesi 15.4.2003 tarihinde, emeklilik statüsünde bulunanlardan sağlık katkı payı alınmasını öngören 6. maddesi 1.4.2003 tarihinde diğer maddeleri ise yayımı tarihi olan 16.4.2003 de yürürlüğe girecektir.

657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu"nun 164. maddesinin birinci fıkrasında, memurlara aylıklarının her ayın başında peşin ödeneceği; 28.9.1988 günlü, 3472 sayılı "Devlet Memurları ile Diğer Kamu Görevlilerinin Aylıklarının Ödeme Zamanının Değiştirilmesine Dair 9.9.1987 tarih ve 289 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulüne Dair Kanun"un 1. maddesinin üçüncü fıkrasında, devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine ilişkin kanunlarda yer alan "aybaşı" ibaresinin "ayın 15'i" olarak uygulanacağı; 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu"nun 122. maddesinin birinci fıkrasında da bağlanan aylıkların her ayın başında peşin ödeneceği belirtilmiştir.

Buna göre, peşin olarak ödenen aylıklar, yasalarda öngörülen aybaşını takip eden ayın sonunda ilgilisi tarafından hak edilmiş olacaktır. Bu durum gözetilerek görevde bulunanlardan alınan emekli kesenek miktarının yükseltilmesi ile emeklilik statüsünde bulunanlardan sağlık katkı payı alınmasını düzenleyen kuralların yürürlük tarihlerinin, yasanın yayımı tarihinden önce belirlenmesi gerçek anlamda kanunların geriye yürümesi olarak kabul edilemeyeceği gibi düzenlemenin hukuk güvenliğini zedelediğinden de söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, 9. maddenin itiraz konusu "... 1 inci maddesi 15.4.2003 tarihinde, 6 ncı maddesi 1.4.2003 tarihinde ..." bölümünün iptaline ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum. 8.10.2003

Üye

Ahmet AKYALÇIN